

### متن پرسش

باسمه تعالی: با سلام: ضمن تشکر از جواب سؤال شماره‌ی ۸۳۳۰ در رابطه با ماه رجب که تذکر بسیار مفیدی بود، خواهشمندم قبل از شروع ماه رجب چنانچه تذکرات دیگری هست که منجر می‌شود ما بیشترین بهره را از این ماه ببریم و در فضای روحانی مناسب این ماه قرار گیریم، دریغ نفرمایید. با تشکر

### متن پاسخ

. باسمه تعالی: سلام علیکم: بنده نیز به همین قصد عرایضی را در روز شنبه و دوشنبه خدمت دوستان عرض کردم و یا تذکراتی در کتاب «ماه رجب؛ ماه یگانگی با خدا» عرض کردم. با این‌همه آیت‌الله حسینی طهرانی نکاتی را در رابطه با سه ماه شریف «ماه رجب، ماه شعبان و ماه رمضان» متذکر می‌شوند و از رهنمودهای مرحوم سیدعلی قاضی طباطبایی سخن به میان می‌آورند که فکر می‌کنم برای همه‌ی ما مفید باشد و ایشان این‌طور می‌فرمایند: متوجّه باش! آگاه باش! که شهرهای حُرّم داخل شد که اولین آنها رجب است. بیدار شو، برای آن‌که توشه خوبی برای خود برداری! شب‌های این ماه را بیدار باش و روزهای آن را روزه بگیر، به جهت شکر خداوند که به تو روزی کرده و خواب مگر به مقدار معتدله‌ی و کم! و چه بسیار عاشقان دل‌سوخته‌ای که شب را نمی‌خوابند. نماز شب را به نحو بیدار و خواب به جای آور؛ یعنی چند رکعتی نماز بخوان و کمی بخواب و سپس بیدار شو! کتاب حق، قرآن را تلاوت کن؛ ولی تندتند نه، آرام‌آرام بخوان و با بهترین صوتی که داری! چه، قرآن کتاب وحی است و نور قرآن، ظلمت‌ها را تبدیل به نور می‌کند و می‌درخشاند. پس تو بهره‌ای نبرده‌ای، بلکه هیچ‌کس به مانند قرآن بهره نبرده و هرکس غیر از این را که من می‌گویم، گفته است، خطا کرده و اشتباه فکر می‌کند. سلام و صلوات بفرست به اصل قرآن و فصل آن، که مراد از فصل قرآن پیامبر اکرم «صلوٰة‌الله‌علیه‌وآله» و اولاد طاهرین او هستند؛ در برابر آنها عبد بدون اراده و تسلیم باش و با روح و جسم سالم در برابر آنها بدون چون و چرا باش و از آنها اطاعت کن و محبت آنها را در دل داشته باش؛ چنان‌که خداوند آنها را برای محبت خود قرار داده! کسی که در غیر حُب آنها خود را در ذمه خداوند رحمان درآورد، به درستی که گمراه شده و در انکار او نعمت‌های خداوند از دستش رفته است و اگر خدا را در غیر محبت آنها قرار دهی گم می‌شوی؛ پس حُب آنها حُب خداست و به حُب خدا پناه ببر! و ایشان عروه وثقی هستند و دستاویز محکم؛ پس چنگ خود را محکم بگیر و به این دستاویز

چنگ بزن! پناه ببر به خدا درباره قرآن که قول خداست؛ درباره قرآن بازی نکن! با اهمیت و احترام قرآن را بخوان و قرآن را از روی لهو و لعب نگاه مکن، چنان که قرآن را عمل کنی به واسطه دقت در آن، به بالاترین قله از قلل حق و ایمان و مجد و شرف نائل می‌گرددی. در هر حال بر تو باد به ذکر خدا و مبادا در خواندن قرآن کوتاهی کنی! مگو چگونه می‌شود و نگو به چه کیفیتی بخوانم! تشکیک در این مسائل نکن! در این ماه‌ها قرآن را تلاوت کن و ملتزم و معتصم به خدا بشو! کسی که اعتصام به خدا پیدا کند، خدا هم خود را به او نشان می‌دهد اگر گفتی «ربِّی اللهُ؛ پروردگار من خداست»، ای رفیق استقامت کن و دست از این حرف بردار! این ماه‌ها قرقگاه خداوند است، پس داخل در این قرقگاه شو! خداوند فرموده: «وَمَنْ يَعْتَصِم بِاللَّهِ فَقَدْ هَدِيَ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ؛ و هر کس به خدا تمسک جوید قطعا به راه راست هدایت شده است» (آل عمران/۱۰۱) و باز فرموده: «وَاسْتَقِمَّ كَمَا أُمِرْتَ» (شوری/۴۲) و باز فرموده: «إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَفْأَمُوا تَنْزَلَ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ؛ آن کسانی که گفتند خداوند پروردگار ماست و سپس به این قول خود استقامت کردند، ملائکه آسمان بر آنها فرود می‌آیند» (فصلت/۳۰). انتبهوا إخوانی الأعظم وفقکم الله لطاعته و قد دخل أشهر الحُرْم؛ یعنی متوجه باش که ما داخل در قرقگاه شده‌ایم و این ماه‌ها برای کسانی که وارد می‌شوند خصوصیتی دارد، مثل زمین‌هایی که حُرْم حساب شده و دارای شرایطی است و باید از محرّمات اجتناب نمود؛ در این ماه‌ها هم که قرقگاه زمانی است و انسان باید از خیلی چیزها اجتناب کند. خدا در این ماه‌ها خیلی به انسان نزدیک است، باید مراعات آن را بکند، همانند حَرَم و زمین‌هایی که قرقگاه است و انسان وقتی وارد آنها می‌شود به کعبه و آن امام نزدیک است و زیارت می‌کند؛ چقدر نعمت‌های خداوند بر ما بزرگ است و او هرگونه نعمتی را بر ما تامّ و تمام کرده! اولین چیزی که بر ما واجب است، توبه است، با شروط لازم و نمازهایی که در توبه وارد شده که مقصود همان دستور توبه‌ای است که حضرت رسول «صلوٰة الله علیه و آله» در ماه ذوالقعدة دستور دادند، با همان کیفیت که در کتب ادعیه آمده و در اعمال ماه ذوالقعدة و در کتاب «مفاتیح» هم موجود است؛ البته حالا چون ماه ذوالقعدة نیست در روز یکشنبه قبل از اول ماه یا شب جمعه و یا روز جمعه که می‌آید، توبه کنید. پرهیز کنید از کبائر و صغائر به قصد قربت! ملتزم شوید به مراقبه، هم صغری و کبری! که مراقبه صغری نگاه داشتن خود است از مکروهات و خلاف «ما لایرضی الله به» و مراقبه کبری نگاه داشتن دل است از آنچه محبوب نمی‌پسندد، که یک لحظه از مراقبت پروردگار خود را خارج نکند و در همه لحظات خدا را حاضر ببیند. علاوه بر آن محاسبه و معاتبه داشته باشید و نفس را معاقبه کنید و بعد جریمه کنید!... «ثمّ اقبلوا بقلوبکم؛ پس با دل‌های خود اقرار کنید به خدا» و مرض‌های گناه را معالجه کنید و با استغفار، بزرگی گناه خویش را کاهش دهید؛ چرا که استغفار، بزرگی گناه را از بین می‌برد. مرحوم قاضی می‌فرمودند: انسان باید به خدا پناه ببرد و خداوند خیلی کمک‌کننده و خیر المعین و پسندیده و اختیار کننده است؛ اما دستورالعمل این سه ماه: ۱. علیکم بالفرائض فی أحسن أوقاتها! دستورالعمل آن است که نمازهای واجب را در بهترین اوقات خودش انجام دهید همراه نوافل آن! (که مجموعاً پنجاه و یک رکعت می‌شود، اگر نتوانستید چهل و چهار

رکعت) و اگر شواغل دنیا شما را منع کردند، صلاه اوابین را که همان نماز ظهر است، ترک نکنید، چون خیلی اهمّیت دارد! خصوص نماز ظهر خیلی اهمّیت دارد و آن به واسطه وقت آن و خصوصیت و موقعیت آن در بین اوقات دیگر است! و «صلاه وسطی» را که در قرآن آمده، تفسیر به نماز ظهر کرده‌اند، و «صلاه اوابین» یعنی آنها که خیلی توجه به پروردگار دارند، یعنی رجوع‌کنندگان به خدا؛ زیرا رجوع‌کنندگان به خدا به آن تمسک می‌کنند. ۲. نوافل شب را هیچ چاره‌ای نیست، مگر آنکه آنها را به جا آورید، نه خیال کنید نماز شب ساقط است و آن سد سکندری است که هیچ شکسته نمی‌شود! عجب از کسانی که قصد دارند، دنبال کنند مرتبه‌ای از کمال را در حالی که شب‌ها قیام نمی‌کنند؛ ما نشنیده‌ایم کسی به مرتبه‌ای از کمال برسد، مگر به قیام شب و نماز شب. ۳. علیکم بقرئه القرآن! بر شما باد به قرائت قرآن کریم با صوت حزین و با آهنگ و غنا! یعنی با صدای خوش بخوان که تو را تکان دهد و در روایات داریم که قرآن را با تغنی بخوانید. امام زین‌العابدین «علیه‌السلام» تغنی به قرآن می‌کردند، این تغنی در قرآن برای انسان بسیار مفید است. به طور کلی غنای صوتی حرام است و این اصلاً در تحت غنای حرام نیست؛ زیرا غنای حرام آن است که انسان را به سوی لهو و لعب بکشانند. ۴. بر شما باد به اُوراد معتاده که معروف است و هر کدام از شما که ورد خاصی دارد که باید بجا آورد؛ و سجده یونسیه را از پانصد تا هزار به‌جا آورید؛ یعنی تا هزار هم می‌توان به‌جا آورد، بسیار هم خوب است. ۵. بر تو باد زیارت مشهد اعظم در هر روز! (که منظور از مشهد اعظم امیرالمؤمنین «علیه‌السلام» است، چون مرحوم قاضی در نجف بوده‌اند) و زیارت مساجد معظمه! (که منظور کوفه و سهله است) و در بقیه مساجد عبادت خود را به‌جا آورید! چون مؤمن در مسجد مثل ماهی است در آب؛ همان‌طوری که حیات ماهی به آب است، حیات مؤمن هم در مسجد است؛ ماهی را از آب بیرون اندازند، می‌میرد. ۶. بعد از نمازهای واجب تسبیح حضرت صدیقه طاهره «علیها‌السلام» را ترک نکنید! زیرا که آن ذکر کبیره شمرده شده و لااقل بعد از هر نماز یک‌بار بگویید و اگر توانستید دو یا سه بار بگویید بهتر است. ۷. از لوازم مهم، دعا برای فرج حضرت حجت بقیه الله الاعظم است در قنوت نماز وتر، و از آن گذشته در هر روز، و در جمیع دعاها برای حضرت دعا کنید. ۸. زیارت جامعه را روزهای جمعه به‌جای آورید! مقصود، زیارت جامعه معروف است: زیارت جامعه کبیره. ۹. قرآن که می‌خوانید، در این سه ماه از یک جزء کمتر نباشد، در هر روز یک جزء. ۱۰. زیارت و دیدار برادران خود را زیاد کنید! (مقصود رفقای طریق هستند) خیلی آنها را زیارت کنید و ببینید؛ زیرا اینها هستند برادران طریقی شما که در طریق و عقبات نفس و تنگناها که انسان گیر می‌کند، کمک انسان می‌کنند و نجات می‌دهند. ۱۱. زیارت قبور کنید نه هر روز بلکه کم‌کم و گاه‌گاهی، (هفته‌ای یک مرتبه خوب است) و در روز زیارت کنید نه در شب. ما را چه کار با دنیا؟! ما را چه کار با اسم دنیا؟! این دنیا ما را گول زد و فریفت و ما را به پستی و ذلت گرایید، مقام ما را پائین آورد و پست کرد، دنیا مال ما نیست، دنیا را ول کنید و بسپارید به دست آنها که دنبال آن هستند و به کسانی که اهل دنیا هستند بدهید. به‌به! خوشا به حال کسانی و آن مردانی که بدن‌های آنها در این عالم خاک است و قلوب آنها در عالم لاهوت است و [در] عالم عز و جلال

پروردگار است! این افراد هستند که از جهت عدد اقل هستند و خیلی عددشان کم است، اما قوتشان و جانشان و روحشان خیلی زیاد است، از جهت عددشان کم، ولی از جهت مددیت و اصالت، اکثریت عالم هستند. من می‌گویم آنچه را شما می‌شنوید و استغفار می‌کنم برای پروردگار. مرحوم علامه طهرانی در پایان این سخنان و در توضیحاتی تکمیلی آورده‌اند که: این دستوراتی است که مرحوم قاضی به شاگردان خود داده است و رفقا این دستورات را در این سه ماه انجام می‌دهند. البته این اعمال را در حد امکان انجام دهید، هر کسی که نمی‌تواند هر روز را روزه بگیرد حتی‌الامکان پنج روز از رجب و ده روز از شعبان را بگیرد؛ خلاصه به حسب ملاحظه مزاج و قوه و حال و استعداد بگیرد. و ذکر یونسیه که فرمود پانصد تا هزار، برای شاگردان مرحوم قاضی بوده که باید هر روز می‌گفتند، (مرحوم آقا سیدجمال الدین گلپایگانی روزی سه هزار بار می‌گفتند و البته چند ساعت طول می‌کشیده) علی حد القدره و الإستطاعه و قرائت قرآن در شب علی حد القدره؛ اگر می‌توانی خواب و اگر کسی نمی‌تواند همه شب را نخوابد «علی صَبِّ» باشد؛ صَبِّ یعنی جگر سوخته، بیدار خوابی کند، شب زود بخوابد و سعی کند بیدار خواب کند، طوری که بدن استراحت خود را بگیرد. خود مرحوم قاضی اول شب می‌خوابیدند، بعد نماز می‌خواندند و بعد می‌خوابیدند و باز نماز می‌خواندند، همین طور تا دو ساعت به اذان که دیگر نمی‌خوابیدند؛ مرحوم آخوند سه ساعت به اذان صبح بیدار بودند؛ اگر نافله شب را به‌جا نیاورید، فائده ندارد و عرفان معنی ندارد؛ عرفان به عمل است نه به گفتن!